

Голова ВЗЦЗ: українська влада має всі можливості для того, щоб зупинити хвилю гонінь на УПЦ

20 листопада 2021 року у передачі «Церква і світ», що виходить на каналі «Росія 24» по суботах та неділях, голова Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату митрополит Волоколамський Іларіон відповів на питання ведучої Катерини Грачової та телеглядачів.

К. Грачова: Добрий день! Це програма «Церква і світ» на телеканалі «Росія 24». Щотижня ми обговорюємо головні теми з головою Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату митрополитом Волоколамським Іларіоном. Вітаю Вас, владико!

Митрополит Іларіон: Вітаю Вас, Катерино! Доброго дня, дорогі брати і сестри!

К. Грачова: На цих вихідних, цієї суботи велике свято у Руської Православної Церкви та у нашої програми: 75-річчя Святішого Патріарха Московського і всієї Русі Кирила, з чим весь колектив телеканалу «Росія 24» його щиро вітає. Я знаю, що на 65-річчя Ви подарували йому творчий подарунок – випустили документальний фільм про Патріарха. На цей раз теж якось творчо привітали Патріарха?

Митрополит Іларіон: На цей раз я підготував нове ілюстроване видання книги «Патріарх Кирил. Біографія», яку написав відразу після того, як він став Патріархом. Потім в оновленому вигляді ця книга вийшла в серії «Життя чудових людей», а до 75-річчя я її розширив, доповнив інформацією про те, що відбувалося останніми роками: про візити Патріарха в єпархії Руської Православної

Церкви, його діяльність як єпископа міста Москви.

У Патріарха дуже цікава біографія, яку я почав з розповіді про його діда та батька. Його дід був сповідником, пройшов через табори та в'язниці, був на Соловках, дивом там вижив і потім цю дуже міцну віру, що пройшла через найважчі випробування, передав своєму синові-священикові та онукові, який став Патріархом.

Потім я розповідаю про отця Святішого Патріарха, про його дитинство, навчання в радянській школі – про те, як важко було хлопчику, єдиному, хто не був піонером і не носив піонерську краватку, протистояти величезній пропагандистській машині. Він уже з дитинства, з юності захищав Православ'я: його викликали до дошки, починали питати про Дарвіна, про матеріалістичний світогляд, а він відповідав так, як навчили в сім'ї, як він вірив. З цією вірою він пройшов через усе життя, через радянські роки.

Розповідаю я і про вчителя та наставника майбутнього Патріарха Кирила – митрополита Никодима, який був видатним ієрархом Руської Православної Церкви, який у переломний для Церкви момент зумів забезпечити відтворення єпископату. Тоді були хрущовські гоніння, і радянська влада вкотре зробила ставку на повне зникнення і відмирання Церкви, а щоб допомогти цьому відмиранню, треба було не давати можливості висвячувати нових архієреїв. Вмирав старий архієрей, але на його місце нікого не призначали. І митрополит Никодим почав просувати до архієреїв молодих людей. Як це він робив? Він казав, що ці люди потрібні для служіння за кордоном, щоб за кордоном ніхто не казав, що в СРСР утискують Церкву, треба, щоб туди їхали молоді перспективні люди. Вони виїжджали на кілька років за кордон, а потім поверталися сюди та ставали архієреями. Саме так майбутній Святіший Патріарх поїхав до Женеви, а потім повернувся, став ректором Ленінградської духовної академії та у 29 років – архієреєм.

Далі я розповідаю про наступні етапи життя Патріарха: про те, як він двадцять років очолював Відділ зовнішніх церковних зв'язків, як очолював Калінінградську та Смоленську єпархію і, звичайно, про майже вже тринадцять років його Патріаршества.

К. Грачова: Владико, Ви щойно повернулися із США. Ви там зустрічалися із постійним представником Росії при ООН Василем Небензею. Днями Комітет з прав людини ООН опублікував рішення, в якому чітко сформульовано занепокоєння порушенням прав віруючих Української Православної Церкви. Цей же документ наказує владі України гарантувати здійснення свободи релігії в Україні та забезпечити розслідування всіх випадків насильства щодо віруючих, які там відбуваються. Ви вірите в те, що Організація Об'єднаних Націй, яку дорікають у тому, що вона не може вирішити набагато кривавіші конфлікти, зможе якось змінити стан справ з віруючими в Україні?

Митрополит Іларіон: Я позитивно оцінюю це рішення Комітету з прав людини ООН, тому що вперше на міжнародному майданчику було ясно сказано, що в Україні відбувається порушення прав людини. Ми знаємо, як насправді відбувався цей так званий «перехід» громад Української Православної Церкви до розкольніцької структури. Жодного добровільного переходу в більшості випадків не було, а було захоплення храмів. Причому це захоплення, яке супроводжувалося насильством, побиттям, віруючих виганяли з храмів, священників виганяли надвір. Багато храмів, які відібрані у канонічної Української Церкви, зараз стоять замкнені на замок, а ті громади, які були вигнані, звершують богослужіння просто неба або мають тулитися в якихось знімних приміщеннях. Десь уже збудовано нові храми замість захоплених, але все це беззаконня, яке творилося за президента Порошенка, дотепер не отримувало належної оцінки міжнародної спільноти. Нині ця оцінка дана, що саме собою важливо.

Чи змінить це ситуацію в Україні? Я думаю, що це залежить насамперед від української влади. Якщо вона прислухається до того, що було сказано на майданчику ООН, якщо вона захоч зупинити цю хвилю гонінь на Українську Православну Церкву, вона має для цього всі можливості.

К. Грачова: Одночасно з документом ООН держсекретар США Ентоні Блінкен зробив гучну заяву: він назвав Росію серед країн, які відрізняються «систематичним, кричущим порушенням релігійних свобод». Ми в цьому списку, наприклад, поряд із М'янмою, Китаєм, Іраном, КНДР, Пакистаном, Саудівською Аравією. А посилається держсекретар США на норми акту США про релігійні свободи, прийнятий 1993 року, що Росія нібито цим нормам не відповідає. Про які норми йдеться і що Ви думаєте з цього приводу?

Митрополит Іларіон: Я думаю, що варто було б запитати у представників релігійних конфесій, як вони почуваються в нашій країні. Я входжу до складу Міжрелігійної ради Росії. У нас там представлені і Православна Церква, і мусульманські громади, і юдеї, і буддисти. Запитайте будь-якого з представників Міжрелігійної ради Росії: вони гнані, утискуються чи задоволені? Я думаю, що кожен із них дасть цілком однозначну відповідь: у Росії жодні релігійні свободи не обмежуються, традиційні конфесії рівні перед законом і кожна має можливість безперешкодно розвиватися.

Інша річ, що у нас є, наприклад, заборонені деякі секти, такі як свідки Єгови. Але, по-перше, Росія – не єдина країна, де ця секта заборонена. По-друге, вона заборонена не за свою релігійну діяльність: у її діяльності було виявлено екстремізм, тому вона була заборонена. Якщо це вважається порушенням релігійної свободи, то ми зі свого боку так не вважаємо, тому що всі ці заходи вживаються для того, щоб захистити наш народ передусім від прояву екстремізму.

Є. Грачова: Владико, всі останні дні увага світової громадськості та ЗМІ прикута до кордону Білорусії та Польщі, Білорусії та Євросоюзу. У наявності гостра міграційна криза. Німеччина після переговорів Меркель із Лукашенком змогла згладити гостру фазу. Є надія на те, що фінансування, гуманітарна допомога надійде із Євросоюзу. Коли я дивлюся репортажі наших колег з-за кордону, вони розмовляють з мігрантами з Іраку, Сирії, питають, що спонукало їх йти у пошуках кращої долі до Євросоюзу, вони дуже аргументовано пояснюють, чому країни Заходу, США винні у тому, що їхні діти без освіти, без їжі, без одягу, чому вони змушені залишити вдома, чому за Хусейна був мир, а зараз вони тут зараз у лісах, у наметах ховаються, огортають двомісячних дітей. Загалом, коли ти слухаєш їх, ти їм віриш. Вони підкріплюють свою позицію аргументами. Як Вам здається, чи легко буде країнам Євросоюзу крім того, що цих людей треба нагодувати та обігріти, ще й переконати їх у тому, що Захід винен у їхній тяжкій долі?

Митрополит Іларіон: Я думаю, що переконати їх не вдасться. А причиною тієї глобальної гуманітарної кризи, яка охопила країни Близького Сходу, є насамперед втручання у політичну ситуацію цілого ряду близькосхідних країн західних держав, і насамперед Сполучених Штатів Америки. Я розглядаю цю ситуацію завжди з перспективи християнської присутності, тому що наші безпосередні співрозмовники на Близькому Сході є представниками християнських громад.

Якщо говорити, наприклад, про ситуацію в Іраку, то там існував режим, який Сполучені Штати оголосили диктаторським та антинародним. Був він таким чи ні, це питання, на яке можуть відповідати політологи, але християни, які жили там за Саддама Хусейна, жили спокійно. Там було півтора мільйони християн. Після того, як режим Саддама Хусейна було повалено, там підняли голови терористи, почалися напади на будинки християн, їх почали вбивати, виганяти з їхніх будинків. Вони були змушені в основному залишити Ірак – з півтора мільйона зараз у кращому випадку залишилася одна десята від цього числа. Тому та міграційна криза, яка зараз охопила багато країн Європи, має безпосереднє відношення до того, чим займалися Сполучені Штати Америки в останні два десятиліття на Близькому Сході. Це прямий наслідок того порушення балансів, яке сталося через це стороннє втручання.

К. Грачова: Владико, цього тижня стало відомо, що суд оштрафував телеканал Муз-ТВ за гей-пропаганду під час музичної церемонії. Ми цю тему обговорювали з Вами. Наразі є офіційне судове рішення. Мільйон рублів - це багато, мало? Покарання, на Ваш погляд, суворе чи м'яке?

Митрополит Іларіон: Я не знаю, багато це чи мало – мільйон рублів для телеканалу, але думаю, що якщо в країні заборонено гей-пропаганду, то будь-яке порушення законодавства має вести до відповідних заходів. Ми в Руській Православній Церкві завжди говоримо про те, що пропаганда протиприродних вад завдає непоправної шкоди, особливо дітям та юнацтву. На нашому боці є закон. Тому, якщо закон порушується, то повинні винні нести відповідне покарання.

Тут можна поставити питання ширше: у чому полягає чи має полягати виховна роль телевізійних каналів? Якщо ми подивимося на основний зміст того, що показують нашими телевізійними каналами, різні серіали, то побачимо, що в цих серіалах немає ні пропаганди здорового способу життя, ні пропаганди здорового сімейного укладу. Ми не побачимо у цих телевізійних серіалах багатодітних сімей, щасливих дітей. В основному всі сюжети будуються навколо подружніх зрад, які сприймаються глядачами чи не як нормативні. Я думаю, що є дуже багато питань і в Церкві, і в суспільства до телевізійних каналів. Насамперед, ці питання відносяться до того, яку виховну функцію вони виконують.

К. Грачова: Дякую, владико, що прокоментували ці новини.

Митрополит Іларіон: Дякую, Катерино.

У другій частині передачі митрополит Іларіон відповів на запитання телеглядачів, які надійшли на сайт програми «Церква та мир».

Запитання: Я тільки недавно почав читати Біблію. Багато незрозумілих та складних до сприйняття місць. Наприклад, яке спочатку було призначення дерева пізнання в Едемі – щоб спокушати перших людей? Якщо Бог заздалегідь міг передбачити відомий сумний перебіг подій, то чому Він дав цьому статися?

Митрополит Іларіон: Судячи з заданого Вами питання, Ви тільки почали читати Біблію та прочитали перші кілька розділів книги Буття. Ці розділи розповідають про те, як Бог створив небо і землю, створив людину за Своєю подобою і образом, як Бог створив першу подружню пару, Адама і Єву, і як вони, будучи спокушені змієм, не послухалися заповіді Господньої і скуштували від забороненого плоду дерева пізнання. добра та зла.

Звичайно, коли Ви читаєте цю розповідь, Ви повинні розуміти, що вона написана певною символічною мовою. Йдеться зрештою про те, чому людина виявляється здатною не послухатися Бога. Ви питаєте, чому Бог не запобіг цьому, але подивіться на своє власне життя, на життя оточуючих людей, Ви та інші люди завжди виконуєте Божу волю? Або ж Ви іноді вирішуєте вчинити проти волі Божої, тому що Ваша людська воля так Вам підказує? Якби Бог запобігав будь-яким поганим вчинкам людини, то це означало б, що в нас не було б вільної волі. Ми були як маріонетки в ляльковому театрі. Як рухаються ляльки у ляльковому театрі? Вони підвішені на мотузках. Якщо потрібно підняти руку, рухається мотузочка. Якщо потрібно підняти ногу, рухається інша мотузочка. Якби Бог хотів нас створити такими маріонетками, то Він нас такими створив би, але тоді це були б уже не ми, а якісь інші істоти.

Бог дав нам волю. Ця свобода передбачає, що ми маємо право вибрати між добром і злом. Власне, дерево пізнання добра і зла – це і є символом того, що людина може йти шляхом добра, а може, якщо захоче, йти шляхом зла. Бог не перешкоджає їй, тому що Він не порушує свободу людини. Але завдання і призначення людини полягає в тому, щоб виконувати волю Божу, щоб цей образ, за яким людина була створена, в собі виявляти і розвивати, тобто в тому, щоб виконувати волю Божу, а не ту волю, яка часто йде врозрід з Божою волею. Тому зрештою цю розповідь у книзі Буття потрібно читати стосовно самого себе і запитувати себе: а я готовий виконувати Божу волю, готовий не їсти від забороненого плоду? Кожна людина знає, який плід для неї є забороненим, і для кожного вона може бути своєю, вона може бути різною.

Питання: Ні у Старому Завіті, ні в Новому не зустрічав такої заповіді, яка б зобов'язувала віруючу людини дотримуватися посту. Питання: дотримання багатоденних постів, утримання від скоромної їжі по середах і п'ятницях, в інші пісні дні – все це канонічні розпорядження пізнішого часу та визначення церковного уставу чи все-таки відносяться до Божих заповідей?

Митрополит Іларіон: Насамперед хотів би сказати, що і у Старому Завіті, і в Новому Завіті є згадка про піст. Зі Старого Завіту наведу Вам приклад книги пророка Іони, де розповідається про те, як Бог хотів покарати місто Ніневію за безліч пороків, в яких погрузли його жителі. Але коли Йона прийшов до мешканців і обличив їх від лиця Божого, то люди наклали на себе піст, вони кілька днів нічого не їли і не пили, Бог змилювався над містом і покарання було скасовано. Це лише один із прикладів. Є й інші приклади.

Якщо говорити про ті багатоденні пости, які існують зараз у Православній Церкві, то, дійсно, це встановлення пізнішого часу. Коли ми читаємо історичні хроніки, наприклад, IV століття, то бачимо, що існував лише один довгий піст – Великий. Причому в різних частинах Церкви його дотримувалися по-різному, його довжина була різною. Потім поступово під впливом чернечої традиції почали з'являтися інші багатоденні пости. Щодо одноденних постів у середу та п'ятницю, то вони з'явилися на ранньому етапі буття Церкви на згадку про страждання Спасителя.

Питання: Як зрозуміти різницю між бездіяльністю та сподіванням на волю Божу? Наприклад, мені потрібно зробити певний життєво важливий вчинок, і я добре розумію, що поки я не почну щось робити, то нічого не станеться. Однак, коли я звернувся за роз'ясненнями до священника, він порадив мені сподіватися на Бога і сказав, що все, що має статися, станеться Його волею, а не моїми діями. Як же це може статися, якщо я буду просто сидіти склавши руки?

Митрополит Іларіон: Я підозрюю, що Ви поставили священникові якесь конкретне питання, і він дав Вам конкретну відповідь щодо якоїсь конкретної ситуації, де Ви могли щось зробити, а могли нічого

не робити, і священник, зваживши все за і проти, запропонував Вам нічого не робити. Такі ситуації трапляються дуже часто. Наприклад, виникає якась проблема і нам хочеться її якнайшвидше вирішити. А якщо ми трохи зачекаємо, то ця проблема вирішується, розсмоктується сама собою. Це, звичайно, не означає, що ми повинні завжди і у всіх ситуаціях сидіти склавши руки. Господь нас не закликає до цього.

Якщо Ви почитаєте те, що Господь Ісус Христос говорив Своїм учням і Своїм слухачам у Євангелії, Він завжди закликав до активного образу дій. Він ніколи не говорив: сидіть склавши руки, чекайте, поки Бог Сам за вас все зробить, покладайтеся на Божу волю. Так, звичайно, воля Божа діє у світі, але діє у світі і воля людська. Бог є Творцем усього цього світу, Творцем світобудови. Він створив усіх людей. Але Він і людей закликає до того, щоб вони були творцями свого життя, щоб вони обробляли навколишній світ. Коли Бог поселив Адама та Єву в раю, то Він їм сказав: порайте цей сад, дбайте про нього, тобто Він із самого початку доручив їм конкретну справу. І кожній людині Він доручає справу, яка виявляється у тому, що людина створює сім'ю, виховує дітей.

Людина має роботу, має якесь певне покликання. Все це ми здійснюємо з Божої волі. А те, що ми робимо не за Божою волею, проти волі Божої – це наші гріхи, пороки, і Церква закликає нас з ними боротися.

Я хотів би завершити цю передачу словами Ісуса Христа з Євангелія від Матвія: «А ти, коли постишся, помаж голову твою і умий лице твоє, щоб явитися тим, хто постить не перед людьми, а перед Батьком твоїм, Який таємно; і твій Батько, що бачить таємне, віддасть тобі явно» (Мф. 6.17-18).

Я бажаю вам всього доброго. Бережіть себе, бережіть своїх близьких і нехай береже вас усіх Господь.